

Asia: VN/10074/2024

Työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen mallin valmistelu

Lausunnonantajan lausunto

1. Henkilöpiiriä koskeva ehdotus, eli keitä yhdistelmävakuutus koskisi?

Selvityksessä ehdotetaan, että työttömyysturvan yhdistelmävakuutus mahdollistaisi palkkatyön, yritystoiminnan työtulon ja työskentelyapurahan yhdistämisen työttömyysvakuutuksessa. Ehdotettu malli mahdollistaisi myös omaishoitajana tai perhehoitajana työllistymisen yhdistämisen palkkatyön tai yritystoiminnan tulon vakuuttamiseen.

Yritystoiminnan työtulolla tarkoitetaan myös ansaintatarkoituksessa harjoitetusta itsenäisestä luovasta tai kulttuurialan työskentelystä tai tieteellisestä työskentelystä saatavaa tuloa. Yhdistelmävakuutus koskisi toisin sanoen myös taiteilijoita.

Yhdistelmävakuutus koskisi henkilöitä, joilla ei nyt kerry työssäoloehto palkkatyön tai yritystoiminnan vähäisyyden takia. Tähän ryhmään kuuluvien osalta yhdistelmävakuutus mahdollistaisi perus- tai ansiopäivärahan saamisen työmarkkinatuen sijasta.

Yhdistelmävakuutus koskisi myös henkilöitä, joilla joko palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehto kertyy jo nyt. Jälkimmäisen ryhmän osalta yhdistelmävakuutus merkitsisi sitä, että vakuutettava tulo ja sen myötä ansiopäiväraha voisi olla nykyistä suurempi.

Kommenttinne yhdistelmävakuutuksen kattamasta henkilöpiiristä? Onko henkilöpiiri mielestänne määritelty oikein? Puuttuuko henkilöpiiristä mielestänne jokin ryhmä?

Kannatamme ehdotusta laajasta henkilöpiiristä. On hienoa, että toimeksiantosuhteiset omaishoitajat ja perhehoitajat ovat osa ehdotettua henkilöpiiriä. Yksilöiden, perheiden ja yhteiskunnan kannalta on ensiarvoista, että nämä kohderyhmät ovat mukana. Ikääntymisen seurauksena hoivaan liittyvät haasteet ovat jo nyt mittavia ja ne tulevat edelleen kasvamaan. On erittäin tärkeää, että tehdään kaikki voitava, joilla voidaan vahvistaa omaishoitajien ja perhehoitajien mahdollisuuksia toimia tehtävässään.

Henkilöpiiriin tulisi lisätä myös toimeksiantosuhteiset sijaisomaishoitajat, jotka mahdollistavat noin reilun viidesosan sopimusomaishoitajille tärkeistä lakisääteisistä vähintään 2-3 vuorokauden kuukausittaisista omaishoidon vapaapäivistä. Tätä vapaan järjestämisen mahdollisuutta tulee edelleen edistää, koska sille on kysyntää ja se on yhteiskunnalle sujuva ja edullinen tapa järjestää omaishoitajille vapaata. Sijaisomaishoitajia on kuitenkin hieman vaikea löytää. Osaltaan tähän vaikuttavat hyvinvointialueiden linjaukset ja käytännöt, mutta myös epäkohdat sijaisomaishoitajien sosiaaliturvassa. Sijaisomaishoitajat mainitaan myös Laki omaishoidon tuesta 4 a §. Heille maksettavaa minimihoitopalkkiota ei ole kuitenkaan määritetty laissa. Käytännössä sijaisomaishoitajan saama palkkio sopimusomaishoitajan tuuraamisesta vaihtelee hyvinvointialueittain ja on noin 30-120 euroa per vuorokausi.

2. Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdotusta koskeva ehdotus

Selvityksessä ehdotetaan, että yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdotusta kerryttäisi jokainen sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana yhteenlaskettu, huomioitava tulo olisi 930 euroa tai enemmän. Työssäoloehdotus täyttyisi, kun 28 kuukauden tarkastelujaksolla on koossa 12 työssäoloehdotusta kerryttävää kuukautta. Tarkastelujaksoa voitaisiin pidentää esimerkiksi päätoimisen opiskelun, työkyvyttömyyden ja perhevapaan perusteella, kuitenkin enintään seitsemällä vuodella.

Selvityksessä ehdotettu työssäoloehdotus vastaisi pääosin palkansaajan työssäoloehdotusta. Tuloraja on 930 euroa kuukaudessa siksi, että tätä matalampi yhteenlaskettu tulo ei vielä mahdollista ansiopäivärahan ansio-osan syntymistä, jolloin etuus jäisi joka tapauksessa työmarkkinatuen suuruiseksi.

Kommenttini yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdotusta?

Jotta tavoite laajasta henkilöpiiristä toteutuisi ja jotta sopimusomaishoitajat pääsisivät oikeasti yhdistelmävakuutuksen piiriin, kannattamme vaihtoehtoista mallia, jossa työssäoloehdotusta kerryttäisivät myös ne kaksi erillistä kuukautta, joissa tuloa olisi vähintään 465e.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdotuksen vaihtoehtoinen malli edistäisi sitä, että sopimusomaishoitajat pääsisivät Kelan päivärahalle. Tällä olisi iso merkitys, sillä yksi keskeinen sopimusomaishoitajan työttömyysturvan ongelma on siinä, että hoitopalkkio katsotaan tuloksi työmarkkinatukea laskettaessa.

Laki omaishoidon tuesta määrittelee sopimusomaishoitajan minimipalkkioksi tason, joka on nyt 472,15 euroa/kk. Hyvinvointialueet voivat määrittellä hoitopalkkion minimipalkkioita korkeammaksi ja näin monissa paikoin tehdäänkin. Palkkiot jäävät kuitenkin yleisesti ottaen pieniksi. Valtiovarainministeriön HVSR-mallin tietojen perusteella keskimääräinen omaishoidon tuki on n. 6 000 euroa vuodessa eli noin 500 e/kk.

Muistiossa esitetyn pääehdotuksen haaste sopimusomaishoitajille on, että työssäoloehdotusta kerryttäisivät vain ne kuukaudet, joissa tuloa olisi vähintään 930e. Eläketurvakeskuksen vuonna 2024 tekemän rekisteripohjaisen selvityksen mukaan sopimusomaishoitajista vain 13 prosenttia saa vähintään tätä tuloa omaishoidon tukena. Pääehdotuksen ongelma omaishoitajille on myös siinä, että jos sitova hoivatyö jatkuu myös työttömyysaikana, niin työvoimaviranomainen ei välttämättä hyväksy sopimusomaishoitajaa työttömäksi ollenkaan.

Pääehdotuksesta (930e/kk) olisi hyötyä eritoten niille sopimusomaishoitajille, joilla omaishoito on päättynyt ennen työttömyyttä ja joilla työssäoloehto täyttyisi vain saadusta hoitopalkkiosta (väh. 930e/kk) tai niille, jotka voisivat työstä saatua tuloa ja omaishoidosta saatua palkkiota yhdistämällä päästä tuohon 930e/kk. Lisäksi hyötyä olisi niille, jotka saisivat ansiosidonnaista päivärahaa määriteltäessä laskettua siihen mukaan hoitopalkkion.

Pääehdotus saattaisi jättää suuren osan sopimusomaishoitajista yhdistelmävakuutuksen ulkopuolelle eikä vahvistaisi niiden sopimusomaishoitajien työttömyysturvaa, jotka ovat muutoinkin haavoittuvassa tilanteessa. Pohjoismaisten tutkimusten mukaan juuri pienituloiset ryhtyvät keskimääräistä enemmän omaishoitajiksi. Usein omaishoidon tuki ei riitä peittämään läheisen hoidosta aiheutuvia kustannuksia. Kelan tilastojen mukaan omaishoidon tuen piirissä olevat työkäiset turvautuvat toimeentulotukeen useammin kuin muut vastaavassa ikäryhmässä olevat. Esimerkiksi alle 28-vuotiaista omaishoitajista 21 % joutui turvautumaan toimeentulotukeen, 11 % heistä jatkuvasti. Erityisesti asia koskettaa lasten omaishoitajia, yksinhuoltajia ja/tai jos perheessä on työttömyyttä.

3. Mitkä tulot kerryttäisivät vaadittua 930 euron kuukausikohtaista vähimmäistuloa?

Selvityksessä ehdotetaan, että työssäoloehtoa tutkittaessa tulo huomioitaisiin seuraavasti:

- **Palkkatulona huomioitaisiin samat tuloerät kuin palkansaajan työssäoloehdossa. Palkka otetaan huomioon bruttomääräisenä. Pääsääntöisesti tulo huomioitaisiin maksuajankohdan mukaan.**
- **Yritystoiminnan tulona huomioitaisiin**
 - **YEL, MYEL tai yrityksen osaomistajan kohdalla TyEL-vakuutuksen mukainen työtulo. Jos em. eläkevakuutuksen mukainen tulo kuitenkin ylittää 15 128 euroa vuodessa (vuonna 2025), tuloksi voitaisiin vakuuttaa henkilön valitsema tulo, kuitenkin vähintään mainittu 15 128 euroa vuodessa, tai**
 - **jos henkilöllä ei ole YEL-, MYEL- tai TyEL-vakuutusta, tulona huomioitaisiin henkilön työttömyyskassassa vakuuttama tulo, joka vastaisi YEL-vakuutuksen mukaista työpanoksen arvoa. Vakuutettava tulo on vähintään 1 200 euroa vuodessa. Vakuutettavan tulon yläraja olisi pakollisen YEL-vakuutuksen alaraja vähennettynä 1 200 eurolla. Yläraja muuttuu vuosittain pakollisen YEL-vakuutuksen tulorajan perusteella. Vuonna 2025 yläraja olisi enintään 8 008 euroa vuodessa.**
 - **jos työkorvaus sisältyy vahvistettuun YEL-työtuloon, tuloa ei olisi mahdollista erikseen vakuuttaa. Jos vahvistettua YEL-työtuloa ei ole, työkorvaus vakuutettaisiin YEL-vakuutuksen mukaisen työpanoksen arvon perusteella, ei kuitenkaan korkeammalla tulolla kuin pakollinen YEL vähennettynä 1 200 eurolla.**
- **Omais- ja perhehoidon palkkio huomioitaisiin hoitopalkkion euromäärän mukaisena tulona.**

Kommenttinne yhdistelmävakuutuksessa huomioitavista tuloista? Ohjeita YEL-vakuutuksen mukaisesta työtulosta löytyy täältä <https://www.tyoelake.fi/yrittajan-elaketurva/mika-on-yel-tyotulo/>. Sivulla olevalla laskurilla voi myös tehdä arvion YEL-vakuutuksen mukaisesta työtulosta.

Omais- ja perhehoitajien osalta kannatamme ehdotusta päivärahan perusteena olevasta tulosta, joka perustuu omais- ja perhehoitajan palkkioon.

Ehdotamme tähän huomioitavaksi myös sijaisomaishoitajat: Omais- ja perhehoidon sekä toimeksiantosuhteisen sijaisomaishoitajan palkkio huomioitaisiin hoitopalkkion euromäärän mukaisena tulona.

4. Yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan määrä ja jäsenmaksu

Selvityksessä ehdotetaan, että yhdistelmävakuutukseen perustuva ansiopäiväraha laskettaisiin kuten palkansaajan tai yrittäjän ansiopäiväraha. Päiväraha perustuisi toisin sanoen samoihin tuloihin, joiden perusteella työssäoloehdossa huomioitavat kuukaudet on kerrytetty.

Selvityksessä ehdotetaan, että yhdistelmävakuutukseen perustuvaa ansiopäivärahaa maksettaisiin henkilölle, joka on vakuuttanut itsensä yhdistelmävakuutusta tarjoavassa työttömyyskassassa, ja joka on yhdistelmävakuutuksensa voimassa ollessa täyttänyt työssäoloehdon. Työttömyyskassan jäsenyyden edellytys on jäsenmaksun maksaminen. Tämä vastaa palkansaajan tai yrittäjän ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä.

Selvityksessä ehdotetaan, että yritystoiminnan tuloon perustuva osa yhdistelmävakuutuksen kustannuksista rahoitettaisiin kokonaisuudessaan työttömyyskassan jäsenmaksulla. Tämä vastaa yrittäjän ansiopäivärahan rahoitusta.

Kommenttinne yhdistelmävakuutukseen perustuvasta ansiopäivärahasta ja sen rahoituksesta? Arvioita ansiopäivärahan suuruudesta erilaisilla tulotasoilla voi tehdä Työttömyyskassojen Yhteisjärjestön laskurilla: [Linkki laskuriin](#).

Kannatamme ehdotusta ansioperustaisen päivärahan laskentatavasta.

Rahoituksen osalta ehdotamme jatkovalmistelua, jossa kustannuksia tasattaisiin.

Työikäiset sopimusomaishoitajat joutuvat tekemään läheisen hoivatyötä, joka lähtökohtaisesti tulisi julkisen järjestää. Näissä julkisen hoivan korvaamisen tilanteissa työikäisille hoivaajille syntyy myös usein ansiotulomenetyksiä ja toisaalta riskejä joutua työttömäksi, jos työelämän joustot eivät toimi. Omaishoitajilla on nähdäksemme myös suurempi riski olla hyötymättä työttömyysvakuutetusta tulosta kuin palkansaajalla, koska läheisen hoivan vuoksi heitä ei välttämättä hyväksytä työttömäksi lainkaan.

Olisi perusteltua, että yhdistelmävakuutuksen kustannuksia tasattaisiin tai siirrettäisiin jopa kokonaan toimeksiantajapuolelle, joka omaishoitajien kohdalla on hyvinvointialue, ja joka hyötyy omaishoitajan tekemästä työstä. Julkisen suorittama vakuutusmaksu ei saisi johtaa omaishoitajien palkkion pienentämiseen.

5. Kysyntä yhdistelmävakuutukselle

Selvityksessä ei arvioida, miten työttömyyskassat hinnoittelisivat yhdistelmävakuutuksen, eli minkä tasoiseksi jäsenmaksu muodostuisi. Selvityksessä on kuitenkin pyritty arvioimaan yhdistelmävakuutuksen

ottajien määrää mallintamalla ns. kustannusneutraali vakuutuspiiri ja sitä ylläpitävä vakuutusmaksutaso aineistojen pohjalta.

Kustannusneutraalilla vakuutusmaksutasolla tarkoitetaan tässä yhteydessä sen suuruista vakuutusmaksua, että kerätyillä maksuilla katettaisiin odotusarvoisesti vakuutettujen ansiopäivärahojen palkkojen ja yrittäjätulojen mukaan määräytyvät osuudet nykyisten rahoitussääntöjen mukaan. Tämä arvio kustannusneutraalista vakuutusmaksutasosta ei ole arvio siitä, miten työttömyyskassat tosiasiassa hinnoittelisivat yhdistelmävakuutuksen, minkä vuoksi arvioon yhdistelmävakuutuksen valitsevien henkilöiden määrästä sisältyy epävarmuutta.

Jäsenmaksutason eli yhdistelmävakuutuksen hinnoittelun on arvioitu olevan olennaista yhdistelmävakuutuksen kysynnän arvioinnin kannalta.

Kuinka monen jäsenen arvioitte olevan kiinnostunut yhdistelmävakuutuksesta? Kuinka herkkä tämä arvio on vakuutuksen hinnan suhteen (esim. jos vakuutuksen hinta olisi 0,7% tai 1,4% vakuutettavasta tulosta)?

Emme pysty arvioimaan, kuinka moni sopimusomaishoitaja (tai toimeksiantosuhteinen sijaisomaishoitaja, jos he voisivat kuulua myös henkilöpiiriin) ottaisi vakuutuksen.

Sopimusomaishoitajia on noin 50 500, heistä työikäisiä vajaa 22 000. (Sotkanet tietokanta, 2023). Toimeksiantosuhteisia sijaisomaishoitajia on arviolta reilu 2000. Työikäisten sopimusomaishoitajien työmarkkinatilanteesta ei ole kattavaa tietoa. Kelan vuonna 2012 tehdyn kyselytutkimuksen (Rakas mutta raskas työ. Kelan omaishoitohanke, työpapereita 69. Helsinki, Kela) mukaan työttömyysturvan saaminen oli kuitenkin jonkin verran yleisempää omaishoitajien keskuudessa kuin vertailuväestössä. Arvioimme siten, että työttömiä sopimusomaishoitajia voisi olla tällä hetkellä 2000 - 4000. Ei ole tietoa, kuinka moni näistä on Kelan päivärahaan tai kassojen ansiosidonnaiseen oikeutettuja ja kuinka moni työmarkkinatuella. Monelta sopimusomaishoitajalta myös evätään oikeus työttömyysetuuteen sitovan hoivan vuoksi, vaikka henkilö itse olisi sitä mieltä, että hän pystyy olemaan kokoaikaisesti työmarkkinoiden käytettävissä. Kohderyhmää arvioitaessa tulisi huomioida myös, että osa työikäisistä sopimusomaishoitajista ei ole hakeutunut työttömäksi työnhakijaksi esim. juuri työttömyysturvajärjestelmän joustamattomuudesta johtuen. Tarvittaisiin siis parempaa tietoa kohderyhmästä, jotta voidaan tehdä tarkempaa vaikutusarviointia.

Yhdistelmävakuutuksesta kiinnostuneiden sopimusomaishoitajien määrä riippuu paljon valitusta vakuutusmallista, erityisesti työssäoloehdon määrittäytävistä. Jos siinä tuloraja on 930e/kk niin vakuutus ei hyödytä suurella määrällä sopimusomaishoitajia. Myös sillä on suuri merkitys, miten asiaa sopimusomaishoitajille markkinoitaisiin omaishoidon tuen sopimusta tehtäessä.

6. Yhdistelmävakuutukseen perustuvan työttömyyspäivärahan työvoimapoliittiset edellytykset

Yhdistelmävakuutukseen perustuvan työttömyyspäivärahan saaminen edellyttäisi muun muassa sitä, että henkilö on ilmoittautunut työnhakijaksi työvoimaviranomaisessa, ja että hän noudattaa työllistymissuunnitelmaansa. Työllistymissuunnitelmaan sisällytetään esimerkiksi työpaikkojen hakemista koskevia edellytyksiä ja edellytyksiä, jotka liittyvät omien työllistymismahdollisuuksien parantamiseen. Tämä vastaa palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahan sekä peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saamisen edellytyksiä. Näihin edellytyksiin ei esitetä muutoksia.

Lisäksi työttömyyspäivärahan saaminen edellyttää, että työvoimaviranomainen toteaa, että mahdollinen yritystoiminta on päättynyt tai että työllistyminen yrittäjänä on sivutoimista. Myös tämä vastaa palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahan sekä peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saamisen edellytyksiä. Näihinkään edellytyksiin ei selvityksessä esitetä muutoksia tai yhdistelmävakuutettuja koskevia poikkeuksia.

Kommenttinne yhdistelmävakuutukseen perustuvan työttömyyspäivärahan työvoimapoliittisista edellytyksistä? Miten esimerkiksi yritystoimintaa koskeva työvoimapoliittinen arviointi tai työmahdollisuuksien hakemista koskeva edellytys vaikuttaa halukkuuteen ottaa yhdistelmävakuutus?

Työkäiset sopimusomaishoitajat ovat arviomme mukaan heikosti tietoisia siitä, että läheisen hoiva voi evätä oikeuden työttömyysetuuteen. Jos sopimusomaishoitaja miettii ottaako hän yhdistelmävakuutuksen työttömyyden varalle niin silloin hän todennäköisesti ottaa enemmän selvää vakuutuksen hyödyistä ja riskeistä. Siten ainakin työttömyyspäivärahan työvoimapoliittisten edellytysten arvioinnin kehittämällä voidaan vaikuttaa halukkuuteen ottaa yhdistelmävakuutus.

Kokemuksemme mukaan työttömyysturvan ja omaishoidon yhteensovittamisessa työvoimaviranomaiset luottavat liiaksi hyvinvointialueen omaishoidon tuen hoitopalkkioluokissa määriteltyihin teksteihin hoitotyön sitovuudesta. Alimmassakin hoitopalkkioluokassa saattaa olla viittauksia ympärivuorokautiseen hoitotyöhön tai siinä voi olla viittaus, että hoitaja ei voi olla kokoaikatyössä. Tällä perusteella työvoimaviranomaiset määrittelevät usein kaavamaisesti omaishoitajat työmarkkinoiden ulkopuolella oleviksi ottamatta huomioon todellista hoidon sitovuutta.

Lisäksi on merkille pantavaa, että työvoimaviranomaiset kyseenalaistavat hyvinvointialueen kirjallisesti antamia takeita siitä, että omaishoidettavan hoito voidaan palvelujen avulla järjestää omaishoitajan ansiotyön tai työvoimapoliittisen toimenpiteen ajaksi. Tiedossa on myös tilanteita, joissa henkilö on ennen työttömyyttä voinut yhteensovittaa omaishoidon ja kokoaikaisen työn, mutta työttömäksi jouduttuaan häntä ei ole kelpuutettu työttömäksi omaishoidon vuoksi, vaikka hoitosuhteessa ei ole tapahtunut muutoksia.

Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistuksessa on todettu, että mikäli kyse on ympärivuorokautisesta hoitotyöstä, henkilön päivärahaoikeus tulisi hylätä sillä perusteella, että hän työllistyy työttömyysturvalain mukaisesti yritystoimintaa vastaavalla tavalla omassa työssään.

On kuitenkin paljon tilanteita, ei vain alemmissa, vaan myös ylemmissä hoitopalkkioluokissa, joissa omaishoitaja pystyy jakamaan omaishoitotyötänsä ja olemaan työmarkkinoiden käytettävissä, jos kokoaikaista työtä tarjotaan. Sopimuskäytäntö on omaishoidon tuen osalta sellainen, että sopimus tehdään vain yhden henkilön kanssa. Työttömällä omaishoitajalla voi olla esim. puoliso, isovanhemmat, appivanhemmat, jotka voivat auttaa niin, että omaishoitaja voi olla työmarkkinoiden käytettävissä, hakea aktiivisesti työtä ja ottaa työtä vastaan, vaikka omaishoidon tuen hoitopalkkioon oikeuttavat kriteerit osoittaisivatkin muuta. Ja vaikka apuja omaishoitajalla ei olisikaan, niin hoitotyö voi olla myös muutoin todellisuudessa vähemmän sitovaa kuin mitä tekstiosuudet hoitopalkkioluokissa antavat ymmärtää.

Pidämme tärkeänä, että työvoimapoliittisissa lausunnoissa keskityttäisiin jatkossa enemmän asiakkaan omaan arvioon hänen työmarkkinatilanteestaan ja hyvinvointialueen antamaan lausuntoon takeista järjestää hoidettavan hoito omaishoitajan työllistymisen mahdollistumiseksi. Näillä toimin voidaan vahvistaa sopimusomaishoitajan oikeusturvaa, toteuttaa yhdistelmävakuutuksen ideaa ja tehdä vakuutuksen ottamisesta houkuttelevampaa.

7. Työttömyyskassan jäsenyys ja jäsenmaksu

Selvityksessä ehdotetaan, että kukin työttömyyskassa voisi itse päättää, tarjoaako se jäsenilleen yhdistelmävakuutuksen. Päätöksen tekee työttömyyskassan kassan kokous. Yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan saaminen edellyttäisi jäsenyyttä työttömyyskassassa ja jäsenmaksun maksamista.

Yhdistelmävakuutettujen jäsenmaksuissa voisi olla työttömyyskassojen välisiä eroja, sillä jäsenmaksu perustuu kunkin työttömyyskassan arvioon jäsenmaksulla rahoitettavasta yhdistelmävakuutuksen etuusmenosta ja yhdistelmävakuutuksen toimeenpanosta syntyvistä kustannuksista.

Kommenttinne työttömyyskassan jäsenyydestä ja jäsenmaksusta?

Kannatamme ehdotusta, että työttömyyskassat voisivat itse päättää tarjoavatko ne jäsenilleen yhdistelmävakuutuksen.

Mielestämme jäsenmaksu voisi olla osa yhdistelmävakuutuksen rahoittamista. Omaishoitajien kohdalla kustannuksia tulisi tasata tai siirtää kokonaan julkisen maksamiksi. (kts. vastaus 4.)

8. Erityisesti Työllisyysrahastolle

Ehdotuksen mukaan yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan ansio-osan rahoitus seuraisi ansiopäivärahan palkansaajan ansio-osan ja yrittäjän ansio-osan rahoitussäännöksiä.

Kommenttinne ehdotuksen vaikutuksista Työllisyysrahastoon ja sen toimintaan?

-

9. Erityisesti työttömyyskassoille ja Kelalle

Kommenttinne yhdistelmävakuutukseen perustuvan työttömyyspäivärahan toimeenpanovaikutuksista ja toimeenpanossa huomioitavista seikoista, etuuden rahoitusta koskevat ehdotukset mukaan lukien.

-

10. Yhdistelmävakuutuksen mallin vaikutusarvioita koskevat arviot

Tässä kohdassa on mahdollista esittää huomioita malliehdotuksen vaikutuksia koskevista arvioista.

Jatkovalmisteluun ehdotamme arvioita vakuutuksen vaikutuksista omais- ja perhehoitajiin. Erityisesti toivomme huomioitavaksi vaihtoehtoisen työssäoloehdon kerryttämisen mallin vaikutusten arviointia.

11. Yhdistelmävakuutusta koskeva kokonaisarviointi

Kommenttinne yhdistelmävakuutuksesta kokonaisuutena? Onko ehdotettu malli selkeä ja ymmärrettävä mahdollisen työttömyyskassajäsenyyden kannalta? Vastaako ansiopäivärahan laskusääntöjen perusteella muodostuvan ansiopäivärahan määrä odotustanne turvan tasosta? Miten työvoimapolitiittinen arviointi

mielestänne vaikuttaa siihen, ottaisivatko monimuotoisesti työllistyvät yhdistelmävakuutuksen? Miten hyvin ehdotettu yhdistelmävakuutuksen malli vastaa monimuotoisesti työllistyvien henkilöiden ansiosidonnaisen työttömyysturvan tarpeisiin?

Jos kommentoit ehdotusta jonkin järjestön tai vastaavan toimijan edustajana, miten hyvin katsot ehdotuksen soveltuvan edustamiesi tahojen työmarkkinatilanteeseen ja taloudellisen tuen tarpeeseen?

Vakuutusmalli on kannatettava, mutta työssäoloehdon kertymisen perustaksi tulisi ottaa palkansaajan työssäoloehdon kertyminen. Se olisi myös yhdenvertaisuuden kannalta suositeltava vaihtoehto.

Kannatamme perusteellisempaa vaikutusseurantaan perustuvaa jatkovalmistelua.

12. Mitä seikkoja mahdollisessa jatkovalmistelussa tulisi vielä ottaa huomioon?

Tässä kohdassa on mahdollista tehdä ehdotuksia mahdollisessa jatkovalmistelussa huomioitavista seikoista.

Ehdotamme jatkovalmistelua yhdistelmävakuutuksen rahoituksen osalta siten, että julkinen osallistuu vakuutuksen rahoittamiseen. (kts. perustelut kohta 4).

Omaishoitajien voi olla vaikea ymmärtää vakuutusta kokonaisuutena. Ehdotuksesta jäi esimerkiksi hieman epäselväksi, saisiko sopimusomaishoitaja itse päättää otettaisiinko hoitopalkkio mukaan päivärahan määrittämiseen. Kannamme huolta siitä riskistä, että kun sopimusomaishoidon hoitopalkkiot ovat pieniä, niin tilanteissa, jossa työttömyyskorvauksen taso määriteltäisiin työttömyysaikana uudelleen työttömyysetuuden taso voisi mahdollisesti vähentyä oleellisesti, jos se aiemmin oli esim. määritelty palkkatyön kautta. Tai vaikka tilanteessa, jossa henkilö on ollut hyväpalkkaisessa työssä ja joutuu jäämään siitä pois läheisen hoivan vuoksi ja tekee sitten sopimusomaishoitona sitä hoivaa sen kaksi vuotta ja ilmoittautuu sitten työttömäksi. Tällöin, määriteltäisiinkö työttömyysetuuden taso sen kahden viimeisen vuoden mukaan pienestä hoitopalkkiosta? Nykyisessä systeemissä laskettaisiin sieltä palkkatyöstä, koska omaishoito on pätevä syy olla pois työmarkkinoilta eikä sopimusomaishoidosta saatua palkkiota lasketa työssäoloehtoon kuuluvaksi työksi.

Ehdotamme myös toimeksiantosuhteisten sijaisomaishoitajien kirjaamista henkilöpiiriin.

Ehdotamme, että jos yhteiskunnallisesti tärkeää ja arvokasta työtä tekevät sopimusomaishoitajat jäisivät hoitopalkkion pienuuden vuoksi lopullisessa mallissa esitetyn työssäoloehdon euromääräisen tason alle niin hoitopalkkio katsottaisiin etuoikeutetuksi tuloksi laskettaessa henkilölle kuuluvaa työmarkkinatukea.

Työikäisten omaishoitajien sosiaaliturvan vahvistaminen vaatii kaikinensa kokonaisuudistusta.

Mäkelä Matti
Omaishoitajaliitto ry